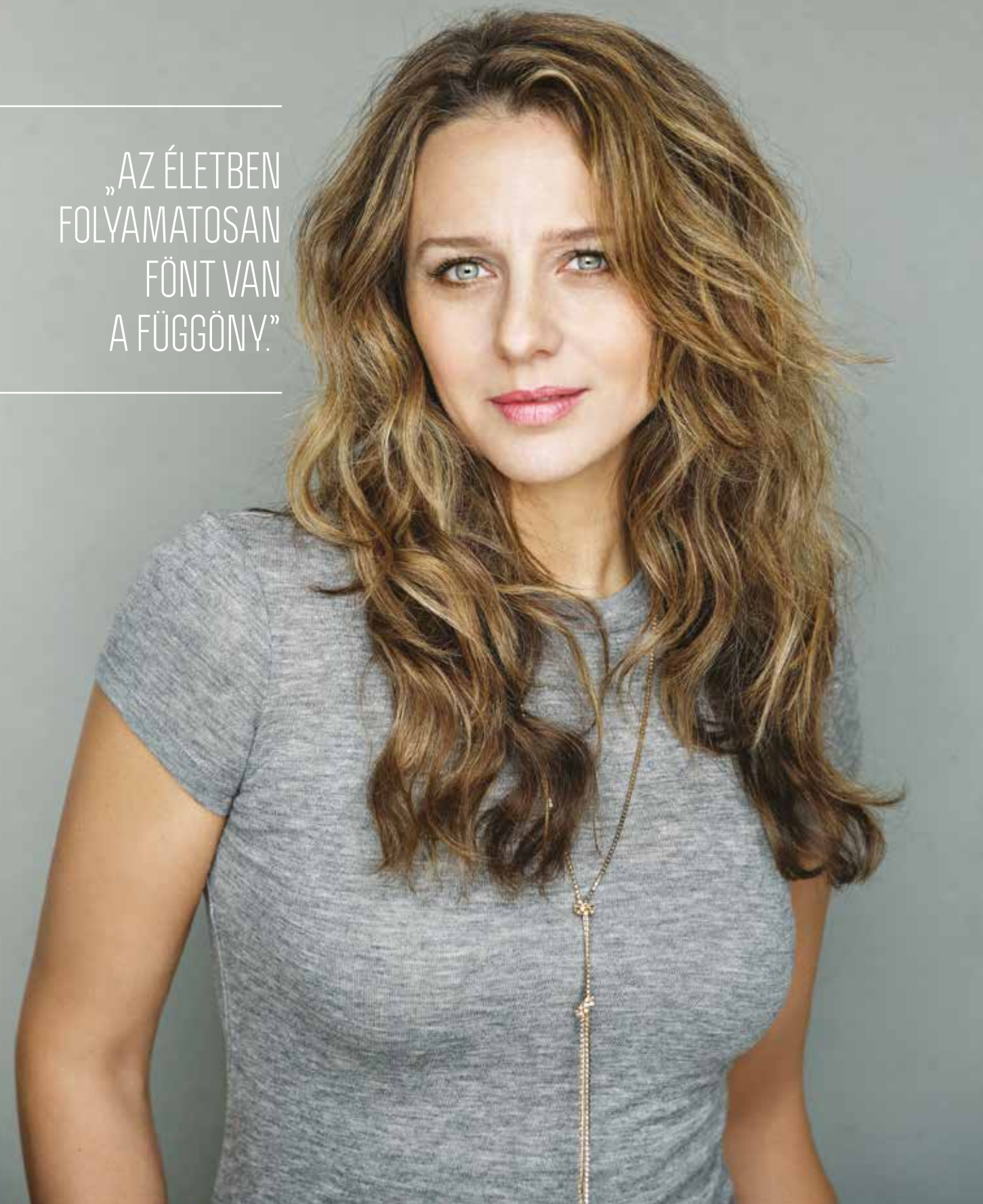

„AZ ÉLETBEN
FOLYAMATOSAN
FÖNT VAN
A FÜGGÖNY.”

MA MÁR INKÁBB A CSEENDBŐL FEJTEM MEG, KI VAGYOK

Pokorny Liával ülök szemben, és töredelmesen bevallom neki, ilyet még nem csináltam. Na nem interjút – mert félreértve „vallomásomat” nagyon kedvesen, de érett koromat látva kissé megrökönyödve néz rám –, hanem olyat, hogy kinyomtatom egy másik interjú részletét. Mert az abban elmondottak, jelen esetben bármennyire is megnehezítik a dolgomat, nagyon is védhető és szerethető gondolatok: „...a nyilvánosság előtt életem, legalább egy picit szeretnék megőrizni belőle, ami csak az enyém...” „Nem mondok semmit, nem harcolok újságírókkal, pedig néha provokálnak. Hány válásról, hány új kapcsolatról, hány szegény elhagyott kisgyerekről olvasunk? És közben azt érzem, hogy ez jóval mélyebb dolog annál, hogy erről nyilatkozni lehessen.” (storyonline.hu)

Szöveg - Szám Kati / KÉPMÁS / Kép - Emmer László

♦ – Mit jelent számodra a magánélet? A tárgyyszerű részleteket vagy az érzéseket és felismeréseket is? Reménykedem benne, hogy csak az elsőt, és nem kell negyedóra múlva hazamennünk...

– A tapasztalataimról, arról, hogy az életem során mi érlelődött meg bennem, szívesen beszélek, de konkrétumokról soha. Egyrészt nem érzem korrektnek, hogy bizonyos történetekről csak az én verziómat ismerje meg a nyilvánosság, másrészt úgy érzem, színészként eleget vagyok szem előtt anélkül is. Ezek után olyan a magánéletemről beszélni, mintha meztelenül kiállnék valahova.

– Azt is mondtad ebben az interjúban, hogy évekkal később esetleg már másképp is látod ugyanazt a helyzetet – emiatt sem szeretnél ilyesmiről beszélni. Gyakran előfordul, hogy ilyen helyzetekről megváltozik a véleményed?

– Általában észreveszem, sőt, rettenetesen átérzem a másik ember indítékait. Ezért ritkán vagyok elfogult, ha nagyon megbántottnak érzem is magam vagy árulásnak élem meg a másik viselkedését, annyira érzékelem mellette a motivációit, a frusztrációit, akár a hazugságait is, hogy eleve nehezen tudok pálcát törni. Ahhoz, hogy ítélkezzem, nagy bűnököt kell elkövetni, és hála Istennek, velem olyat még nem tett senki.

– Az empátia nyilván előny egy színésznél, a magánéletben lehet hátrány? Például akadályoz abban, hogy megvédd magad?

– Nagyon nehéz meghúzni a saját határaitam és jelezni, hogy figyelj, ha ide belépsz, az fáj nekem. Alkotó folyamat közben ez nem baj, akkor erre szükség van, nem lehet udvariaskodni, hiszen kevés az idő, intenzíven meg kell élni és meg kell fogalmazni a gondolatokat, érzéseket, nem hagyhatom, hogy a szerepformálásban korlátozzanak. Ott mindent fölülír az, hogy a lehető legjobb előadást kell létrehozni az adott rövid idő alatt. Az életben viszont folyamatosan fönt van a függöny.

– A színpadon nyilván vigyáztok egymásra, mert mindannyian átélitek, milyen sérülékeny állapot ez. Az öltözőben is megmarad a tapintat?

– Szerencsém volt, mindig jó társulatokba kerültem, ami nyilván nem azt jelenti, hogy mindenki egyformán képes a másikat ugyanolyan fontosnak tartani, mint önmagát. Ez nem is várható el. Egy próba alatt nagyon intim dolgokat kipakolunk egymás elé, és arra is szükség van, hogy ezt a feszültséget az öltözőben levezzük, kibeszéljük, feloldjuk. Annak nehéz ez, akinek sok az elvárása, és a szoros együttlét során folyamatosan csak azt látja, ami nem jó a másokban. Én megpróbálok szeretnivalónak

látni a mások hibáit, még ha bosszantanak is. Jellemző rám, hogy rettentő sokáig tolerálok, aztán néha hirtelen robbanok. Valójában két dolog hoz ki a sodromból. Ha valaki elkezd bántani egy gyengébb személyiségű embert, fuldokolni kezdek én is, és azt érzem, hogy azonnal meg kell menteni. A másik, amikor egy közös kosárba az egyik oldalról már rengeteg mindent beletettél, és pakolod is folyamatosan, de a másik csak kivész, és nem tesz bele soha semmit. Persze, ez is az én hibám, mert nem közlöm időben, hogy ez nekem nem jó, azt várom, hogy majd csak észreveszi. Pedig a másikat soha nem hibáztathatod azért, mert kevésbé figyelmes, kevésbé igényli, hogy adjon. Az az ő problémája vagy öröme, kezdjen vele ő valami! Én nem mondtam meg, hogy én így szeretném, én nem figyelmeztettem, hogy ez nálam így működik.

– De az is ellenszenves lehet, ha valaki már az elején a szabályokat hangoztatja, nem?

– Igen, de akkor is mindig csak a móddal van a gond. Ha tapintatosan közelítek, nem zúdítom rá a másokra az érzelmeimet, hanem azt mondom, mondjuk el, mit várunk ettől a helyzettől, és tisztelettel kijelöljük a határainkat, az nem lehet bántó.

– Azt mondd, fontos a kollégákkal a büfében, az öltözőben való együttlét is. Ha valaki ezt nem teheti meg a magánélete miatt, például kisgyereke van, akkor ezt lehet pótolni?

– Az Új Színházban nagy volt a büféélet, a Centrálban kevésbé, mert mindenkinek kisgyereke van. Este szaladunk haza, de néha összejövünk beszélgetni. Azt gondolom, hogy az embernek nem feltétlenül kell mindig minden élethelyzetet megélni ahhoz, hogy jó színész legyen. Nem kell mondjuk szétcsapatnia magát az éjszakában ahhoz, hogy megtudja, milyen az alkoholban vergődés. Ahhoz, hogy egy mélyponton lévő embert eljuttassz, nemcsak a mélypontot kell ismerned, hanem azt is, hogy kell kijönni belőle. Nyilván huszonevesen sokkal inkább szeretne mindent kipróbálni, de ma már én sem a külvilágból akarom megfejteni a világot, azt, hogy ki vagyok, hanem inkább a csendből. A színpadon is az a legnehezebb: egy helyben állni, csöndben lenni és figyelni. És a színpadon kívül is félelmetes lehet csöndben maradni. Akkor jönnek a kérdések, a félelmek...

– Például?

– Például... nem mondtál nemet, pedig szerettél volna. Hányadszorra történt meg? Legutóbb hogy történt? Hogy reagált az idegrendszered, a tested? Mióta csinálod ezt? Mikor érezted meg először ezt a szorító érzést? Mitől féltél akkor? És most? Hogy nem fogsz megfelelni? Nem fognak szereti? Hogy azt fogják gondolni, hogy... Hol tudod oldani ezt a szorongást? Ez például egy visszatérő problémám. Az ember fokozatosan fejtegeti fel a rétegeket. És ahogy lépsz előre, minden egyes lépéssel lazul a görcs és közben mintha egyenesedne a gerinc. De nem csak a csönd a barátom. Nagyon szeretek olyan emberekkel találkozni, akikkel kölcsönösen töltjük egymást.

– Az előbb azt mondtad, nem elég a karakter, a megértéséhez a kiutat is ismerni kell. Ez nem szokványos hivatásfelfogás...

– Sőt! Azt gondolom, nemcsak a te szerepedet kell megérteni, eljátszani, az sem mindegy, hogy mit kommunikálsz az egész előadásról. Egy időben divat volt azt hirdetni a színházban, hogy nincs kiút, ennyi vagy, nem leszel jobb soha. Nem azt mondom, hogy legyen mindig happy end, sőt! De fontos, hogy a néző azzal jöjjön ki a színházból, hogy pontosan tudom, miért tűnik reménytelennek, de én másképp akarom és tudom másképp.

– Ugyanakkor könnyebb, ha a néző meglátja a színpadon a saját fájdalmát, nehézségét. Ahogy a gyerek mondja az ijesztő mumusról, amikor azzal vigasztalják, hogy hiszen nincs is ott, csak ő látja: de hát sokkal rosszabb, ha a fejében van!

– A fiam egyszer azt mondta: „Tudod mitől félek egy sötét erdőben a legeslegjobban? A fantáziámtól.” Amit megneveztünk, ami már kint van, azzal könnyebb megküzdeni.

– Nem jártál a Színművészetre, ez talán nemcsak az élettrajzodból, az elveidből is látszik, de nagyon szépen beszélsz. Tanultad?

– Nem a beszédet, azt kellene is még, inkább a hangképzést tanultam, csodálatos énektanárom volt. Az artikulációt és az érthető beszédet mindig is fontosnak tartottam, ezért ösztönösen szeretem is görgetni a hangokat. Gyerekként sok mesekazettát hallgattam. Persze ettől még nem lettem színésznek való, nem is tudom, miért vettek föl a Pincészínházba, mert pusztítóan rossz voltam.

– És visszanézve a kezdetekre, szerinted mikor lettél igazi színész?

– Megcsináltunk ott egy előadást, és emlékszem, nem is értettem, mit akarnak tőlem. Valami olyasmiket mondtak, hogy legyél jelen, meg áradjon az energia, vagy mi. De hát én csinálom! Aztán a főpróba héten egy pillanatban megéreztem, hogy igen, most mindenem itt van. Mint a *Fekete hattyúban* – ha láttad a filmet – egyszer csak eljutottam oda, ahova akartam, de nem is igazán hittem, hogy sikerülhet. Megértettem, mi az, amit ki kell nyitni ahhoz, hogy jó színész legyek. A Bárkában is volt egy ilyen rádöbbenésem egy főpróba hetében. Szeretem a főpróbaheteket, az instrukciószerű gesztusokból egyszerre itt és most lesz, és egyébe születünk én és a szerep.

– Előfordul, hogy egy karaktert már játszol egy ideje, és egy reggel egészen másképp látod?

– Előfordul, hogy teljesen átértékelődik bennem valami és azt mindenképpen bele akarom csempészni. Néha csak egy-egy mondat értelmezéséről van szó. Van egy monológom *A kutya különös esete az éjszakában* című darabban, amely egy autista fiú története, Kovács Krisztián briliáns benne.

„FONTOS, HOGY A NÉZŐ
AZZAL JÖJJÖN KI
A SZÍNHÁZBÓL, HOGY
TUDOM, MIÉRT TŰNIK
REMÉNYTELENNEK,
DE ÉN MÁSKÉPP
AKAROM ÉS TUDOM
MÁSKÉPP.”

Én vagyok az anyukája, aki elhagytam őt. Egy hosszú levélben elmondom, hogy miért. Ez kezdetektől fogva annyira fölka-vart, hogy azt éreztem, megfulladok, annyira fáj, hogy beleszakadok, hogy ezt nem tudom megtenni. Éreztem, hogy ez nem jó. Se nekem, se az előadásnak. Aztán Puskás Tamás mondott egy nagyon pontos instrukciót: Nem sajnálhatod magad! Három éve játszottuk már a darabot, amikor most ősszel elkezdtem ennek megfelelően mondani ezt a monológot. Én ugyanis tudom, hogy ez a nő végül belehal, de akkor, ott a levélben az önigazolás működik, abban a pillanatban azt kell, hogy érezzem, hogy beleőrültem, hogy az üzletben leverted a turmixgépeket, örjöngeni fogsz a bolt közepén és megint órákig tart majd, míg hazacipellek.

– **Nem volt olyan gondolatod, hogy az autisták tünetei valójában sok mindent elmondanak a „normális” kommunikációról is?**

– Kicsit valóban túlbonyolítjuk, túlgesztikuláljuk a kommunikációkat. Én nagyon hiszek a fegyelemben. Megszűrni az ingereket, nagyon figyelni, megszűrni az érzéseket és szó szerint értelmezni a mondatokat. Kiszűrni a képzelt szörnyeket is és nem is kiszínezni a valóságot. Csak azt látni mindenben, ami.

– **Mindenki azt mondja rólad, hogy nagyon kedves, mosolygós vagy. Kollégák, ismerősök, nézők. Ez fárasztó is néha?**

– Csak ha frusztrált helyzetben vagyok, egyébként nagyon jólesik, mert ha adsz, te is kapsz, és ha kapsz, te is szeretnél adni. Ezzel lehet gyógyítani magunkat is és a többieket. Foglalkoztam pár alkalommal előadókkal, énekesekkel. Például egy fiatal, gyönyörű modell lánnyal, akihez mindenki úgy állt hozzá, hogy na, te szép vagy, de biztos buta. Pedig egy intelligens, okos ember. Azzal, hogy figyeltem rá, hihetetlenül felszabadult, és olyan dolgokat is megcsinált, amiről először el sem tudta képzelni, hogy menni fog. Azt mondta: „Hidd el, ez csak azért ment, mert érzem, hogy te szeretsz engem.” És ez a szeretet nem azt jelenti, hogy nem mondom el a hibákat, hanem azt, hogy szóvá kell tenni a jó dolgokat is, hogy abba tudjon a másik kapaszkodni. Láttam én már rendezőket, akik ütötték, vágták, alázták a színészt, és az nem lett tőle jobb.

– **Valahonnan a gyerekkorodból gyökerezik ez a képesség?**

– Apukám szakács volt, emiatt nagyon sokat költöztünk, ilyenkor mindig új iskolába kellett járnom. Ha új közösségbe kerülés, kettőt tehetsz: vagy nagyon bezárkózol, vagy nagyon kinyitasz mások felé. Mindig inkább kíváncsi voltam az új helyzetekre: Kik vagytok? Mit tudok hozzátenni ehhez a csapathoz? Nagyon fontos számomra a közösség, a közös munka. Nem csak a szakmában. Papp János kollégám csodás barátai – akik az én barátaim is lettek – rendszeresen járnak Monorra a gyermekházba, szívesen megyek velük. Az Aprónép Alapítványtól

Dr. Madarasi Anna és Dr. Szép József egy egészségnevelő sorozatot szervez és gyógyítják a beteg gyerekeket a telepen. A Rózsadomb Lions Club ételgyűjtéssel és ételosztással segítenek. A két szervezet közösen programokat is szervez, operalátogatást, tehetségkutató versenyt, sportnapot. Olyan természetességgel vesznek részt a nehéz helyzetű közösségek életében, ahogyan más reggelente fogat mos. Azt gondolom, hogy ez az, ami a kultúrák közti ellentéteket oldhatja. Ha együtt létrehozunk valamit, akkor nem két kultúra találkozik, hanem két ember. Az életben minden helyzetben a harmonizálásra törekedtem, azt hiszem, néha fontosabb is volt számomra, hogy a közösség működjön, fejlődjön, mint az, hogy én hogy teljesítek.

– **Akkor a Beugróban való töretlen sikered legalább fele részben ennek köszönhető? Nem csupán az improvizációs tehetségednek?**

– És én nem is tudok igazán jól improvizálni. Vannak kollégák, akiknek ez sokkal jobban megy. Viszont a szituációba mélyen bele tudok menni és tudok a többiekre figyelni. A legfontosabb számomra, hogy a fiúk a színpadon jól érezzék magukat, én akkor tudom igazán elengedni magam.

– **Egy buliban is zavar, ha valaki a sarokban kuporog?**

– Néha arra is szüksége lehet, hogy egyedül kuporogjon, ezt meg kell érezni...

– **Erre talán a kamasz fiad tanított meg?**

– Hát, vele tényleg lehet gyakorolni. Bár még csak 12 múlt, most kezdődik az igazi kamaszkor. Az én receptem: sok humor. Ha állandóan megsértődnek azon, hogy reagál... Ez nem azt jelenti, hogy nem veszem komolyan, de tudom, hogy a bántó megjegyzései hihetetlen viharos hormonális csatákon jönnek át, és maga sem szó szerint érti, amit mond, két perc múlva meg is bánja, akkor én hogy sértődhetnék meg rajta? Nem rakom még azt is rá, hogy lelki furdalása legyen, az van anélkül is.

– **Nagy beszélgetések?**

– Mindig mondom neki, hogy azért fontos, hogy beszéljünk, és akár azt is elmondja, ha úgy érzi, hogy mi, a szülei valamit rosszul csinálunk, mert ami most szorítja, az felnőtt korában még jobban fogja szorítani. Most például figyelmeztetett, hogy valamit elszúrtam. Mostanában azzal megy el reggel, hogy anya, hozd ide ezt, csináld meg azt. Én nagyon sokáig ki is szolgáltam, aztán tegnap mondtam neki, hogy „Miska, ez nem jó. Muszáj, hogy kicsit mozgósítsd magad!” Erre azt válaszolta, hogy „De hát ezt te szúrtad el. Miért nem kérsz meg soha, hogy mosogassak el?” Mondom: „Igazad van. Megtennéd, hogy elmosogatsz? Kicsit húzta a száját, de elmosogatott. Látod, megint ez: nem mondtam meg, mit szeretnék.

– **Azért egyszer majd azt is meg kell tanulnia, hogy a férfi-nő kommunikációnak is van egy titka. A nők szeretik, ha kitalálják a gondolataikat, a férfiak meg azt, ha célozgatás helyett elmondják, mit akarnak.**

– Igen. De azért nekünk is ki kell néha mondani. Mert ha csak hurcoljuk magunkban, egyre sértettebbé válunk. És aztán olyan is van, amikor egy helyzetből ki kell lépni. A Leenane szépében a Centrálban Pogány Jutkával egy anyalánya párost játszottunk. A darab nagy kérdése, hogy meddig

lehet benne maradni egy olyan helyzetben, kapcsolatban, ami pusztít. Valamikor megfoghatatlan, miért vagy egyre boldogtalanabb, pedig ott van melletted egy jó ember, vagy van egy jó munkád, és mégis... Ez a darab elmegy a végletekig és megmutatja, hogy van döntésünk.

– **De te ismered a darab végét. Az életben néha nem könnyű eldönteni, nem szállsz-e ki túl hamar, nem adod-e fel túl korán.**

– Igen. Ehhez kell az önismeret. Van, hogy megpróbálsz magadon változtatni, de nem használ, és azt érzed, hogy szürkülsz, elkopsz, elfogy az energiád, nem tudsz a szeretteidhez hozzászólni, semmihez nincs kedved és még mindig húzod és még mindig. Akkor meg kell kérdezned magadtól, hogy mihez is ragaszkodsz tulajdonképpen. A játzmákhoz, az ismert önbüntető köreidhez, az otthonos szenvedéshez? Egyszerűen félsz az ismeretlen helyzettől?

– **Neked talán könnyebb a változtatás, hiszen gyerekkorodban sok részed volt benne. De a kötődés is könnyű számodra?**

– Régebben eszembe jutott, hogy talán túl könnyen elengedek dolgokat. De valójában legtöbbször inkább csak nagyon előre megérzem, hogy valaminek vége lesz, és fokozatosan elkezdem elengedni.

– **Bemutatóra készülsz most?**

– Az Átriumban Donald Margulies Áll az idő című darabját mutatjuk be májusban. Ez egy házasság története, egy Szíriában fotóriporterként dolgozó nőről, őt játszom én, és az újságíró férjéről szól, ő Bereczki Zoltán. Azt a kérdést is feszegeti a darab, hogy mitől boldog két ember egy házasságban. Nekem arról is szól – mert mostanában ez nagyon foglalkoztat –, hogy valami manapság nincs rendben a férfi-nő kapcsolatban. Észrevesszük magunkon, hogy kicseréltük a kereket, elvit-tük a gyereket iskolába, fölcsiszoltuk a parkettát, befőztük a lekvárokat, voltunk a bankban, tehát mindet megoldottunk, büszkék vagyunk arra, hogy férfibak vagyunk a férfiaknál. De ha beállunk a ringbe, akkor a férfi vagy pofon vág vagy udvariaskodik, de akkor meg mi vágjuk képen. Nekünk egyik sem tetszik igazán. Akkor most mit is várunk tőlük? Közben meg sírunk, hogy hiányzik egy erős férfi, pedig belőlünk is hiányzik a nő. Nem a buta megjegyzésekről beszélek, nem arról, hogy egy nőnek ne legyen annyi fizetése, mint egy férfinak, vagy kötelező lenne három évig otthon maradni a gyerekével vagy egyáltalán emberileg ne lenne azonos értékű a férfival. Elképesztően kritikusak vagyunk a férfiakkal: Jaj, emeld már föl a feneked, csináld már! Miért nem nössz már föl? Pedig ha nekünk van jogunk férfiként viselkedni, akkor nekik miért ne lenne joguk gyerekként? Büszkék vagyunk, hogy mindent magunk csinálunk. De boldogok is? Nem egyformaság kell, hanem egyensúly. Ahhoz viszont valami helyet kellene hagynunk, ahová beléphet a másik. ♦